

Dr. Osman Açıkgöz

**Tüketicinin Korunması Çerçevesinde
Mobil Haberleşme Abonelik Sözleşmesinde
Genel İşlem Koşulları**

İÇİNDEKİLER

Prof. Dr. Serap Helvacı'nın Önsözü	VII
Yazarın Önsözü.....	XI
İÇİNDEKİLER.....	XV
KISALTMALAR.....	XXIII
GİRİŞ.....	1
I. KONUNUN ÖNEMİ ve SORUNUN ORTAYA KONULMASI.....	1
II. KONUNUN SINIRLANDIRILMASI.....	7
III. TERMİNOLOJİ	12
IV. ARAŞTIRMA PLANI	16

Birinci Bölüm

MOBİL HABERLEŞME SEKTÖRÜNDE TÜKETİCİ VE TÜKETİCİ SÖZLEŞMESİ OLARAK MOBİL HABERLEŞME ABONELİK SÖZLEŞMESİ

I. GENEL OLARAK TÜKETİCİ KAVRAMI, UNSURLARI, TÜKETİCİ İŞLEMİ VE ÖZELLİKLE TÜKETİCİ SÖZLEŞMESİ	19
A. Genel Olarak Tüketici Kavramı	19

1. Mobil Haberleşme Abonelik Sözleşmesinde Tüketicinin Korunmasının Önemi.....	19
2. Tanımı.....	24
3. Unsurları.....	28
a. Gerçek veya Tüzel Kişi Olma	28
b. Mal veya Hizmeti Ticari veya Mesleki Olmayan Amaçlarla Edinme	39
B. Tüketici İşlemi ve Özellikle Tüketici Sözleşmesi.....	43
II. TÜKETİCİ SÖZLEŞMESİ OLARAK MOBİL HABERLEŞME ABONELİK SÖZLEŞMESİ	54
A. Genel Olarak.....	54
B. Mobil Haberleşme Abonelik Sözleşmesinin Tanımı	57
C. Mobil Haberleşme Abonelik Sözleşmesinin Konusu	61
D. Mobil Haberleşme Abonelik Sözleşmesinin Tarafları	63
1. İşletmeci	63
2. Abone	66
E. Mobil Haberleşme Abonelik Sözleşmesinin Unsurları	69
1. Genel Olarak.....	69
2. Unsurları.....	70
a. Ücret	70
b. Mobil Haberleşme Şebekesine Girişi Sağlayan Hat Tahsisi ve Mobil Haberleşme Hizmetinin Sağlanması ..	74
c. Tarafların Anlaşması	76
F. Mobil Haberleşme Abonelik Sözleşmesinin Benzer Sözleşmelerle Karşılaştırılmak Suretiyle Hukuki Niteliğinin Belirlenmesi	77
1. Benzer Sözleşmelerle Karşılaştırılması	77
a. İş görme Sözleşmeleriyle Karşılaştırılması	77
aa. Genel Olarak.....	77
bb. Hizmet Sözleşmesiyle Karşılaştırılması.....	82
cc. Eser Sözleşmesiyle Karşılaştırılması.....	86
dd. Vekâlet Sözleşmesiyle Karşılaştırılması.....	90

b. Adi Kira Sözleşmesiyle Karşılaştırılması.....	95
2. İsimsiz Sözleşme Olması ve Uygulanacak Hükümler	100
G. Mobil Haberleşme Abonelik Sözleşmesinin Özellikleri.....	106
1. Mobil Haberleşme Abonelik Sözleşmesinin Kurulmasına İlişkin Özellikler	106
a. Mobil Haberleşme Abonelik Sözleşmesinin Şekli	106
b. Sözleşme Koşullarında Değişiklik Yapılması	127
c. Mesafeli Sözleşme Olarak Kurulması.....	131
d. TBK'nın Öngördüğü Şekil Şartına Uymamanın Sonuçları.....	144
2. Mobil Haberleşme Abonelik Sözleşmesinin Genel Özellikleri.....	148
a. Çerçeve Sözleşme Olması.....	148
b. Sürekli Borç İlişkisi Doğuran Sözleşme Olması	156
c. Rızai Sözleşme Olması	161
d. İş Görme Sözleşmesi Olması	164
e. Tam İki Tarafa Borç Yükleyen Sözleşme Olması.....	166
f. Standart Sözleşme Olması	169
g. Genel İşlem Koşulları İçeren Sözleşme Olması	175

İkinci Bölüm

MOBİL HABERLEŞME ABONELİK SÖZLEŞMESİNDE GENEL İŞLEM KOŞULLARI

I. GENEL İŞLEM KOŞULLARININ TANIMI, UNSURLARI, ORTAYA ÇIKIŞI VE NEDENLERİ, FAYDA VE ZARARLARI, KARŞI TARAFA SUNULMASI, SÖZLEŞME İÇERİĞİNE ALINMASI İLE HUKUKİ NİTELİĞİ	179
A. Genel Olarak.....	179
B. Genel İşlem Koşullarının Tanımı ve Unsurları.....	187

1. Tanımı.....	187
2. Genel İşlem Koşullarının Unsurları	193
a. Genel Olarak.....	193
b. Unsurları	194
aa. Bir Sözleşmenin Koşullarını Oluşturmaları	194
bb. Tek Yanlı Olarak Sözleşme Kurulmadan Önce Hazırlanmaları	195
cc. Birden Fazla Sözleşme İlişkisinde Kullanılmak Üzere Hazırlanmaları	198
dd. Sözleşmeye Dahil Edilmek Niyetiyle Kullanan Tarafından Değiştirilmeden Karşı Tarafa Sunulmaları	199
C. Genel İşlem Koşullarının Ortaya Çıkışı ve Nedenleri ile Fayda ve Zararları.....	203
1. Genel İşlem Koşullarının Ortaya Çıkışı ve Nedenleri	203
2. Genel İşlem Koşullarının Fayda ve Zararları.....	210
D. Genel İşlem Koşullarının Sözleşmenin Karşı Tarafına Sunulması ve Sözleşme İçeriğine Alınması ile Hukuki Niteliği	213
1. Genel İşlem Koşullarının Sözleşmenin Karşı Tarafına Sunulması ve Sözleşme İçeriğine Alınması.....	213
2. Genel İşlem Koşullarının Hukuki Niteliği.....	216
II. GENEL İŞLEM KOŞULLARININ İDARİ DENETİMİ İLE YARGISAL DENETİMİ	219
A. Genel Olarak	219
B. Genel İşlem Koşullarının İdari Denetimi	224
C. Genel İşlem Koşullarının Yargısal Denetimi ve Türk Hukukunda Durum	236
1. Genel Olarak.....	236
2. Yargısal Denetim ve Türk Hukukundaki Durum	240
D. Genel İşlem Koşullarının Kapsam, Yorum ve İçerik Denetimi.	249
1. Genel Olarak.....	249
2. Mobil Haberleşme Abonelik Sözleşmesinde Yer Alan Genel İşlem Koşullarının Kapsam Denetimi	251

---

a. Genel Olarak.....	251
b. Dahil Olma (İlişkilendirme) Denetimi.....	256
c. Yürürlük Denetimi.....	265
3. Mobil Haberleşme Abonelik Sözleşmesinde Yer Alan Genel İşlem Koşullarının Yorum Denetimi.....	274
4. Mobil Haberleşme Abonelik Sözleşmesinde Yer Alan Genel İşlem Koşullarının İçerik Denetimi ve Haksız Şartların Tespiti	284
a. Genel Olarak.....	284
b. Mobil Haberleşme Abonelik Sözleşmesinde Yer Alan Genel İşlem Koşullarının İçerik Denetiminde Uygulama Alanına Sahip Mevzuat Hükümleri ile Uygulama Önceliklerinin Belirlenmesi	290
c. Mobil Haberleşme Abonelik Sözleşmesindeki Genel İşlem Koşullarının İçerik Denetiminde Uygulama Alanına Sahip TKHK, TSHŞHY, EHSTHY ve TBK Hükümlerinin Karşılaştırılması ile Uygulama Alanlarının Belirlenmesi	295
aa. İçerik Denetiminde Uygulama Alanına Sahip TKHK, TSHŞHY ve EHSTHY ile TBK Hükümlerinin Karşılaştırılması ve Birbiriyle İlişkisi	295
bb. İçerik Denetiminde Uygulama Alanına sahip, TKHK, TSHŞHY ve EHSTHY ile TBK Hükümlerinin Uygulama Alanlarının Belirlenmesi	304
aaa. İçerik Denetiminde Uygulama Alanına Sahip TKHK Hükümleri.....	304
bbb. İçerik Denetiminde Uygulama Alanına Sahip TSHŞHY Hükümleri	312
ccc. İçerik Denetiminde Uygulama Alanına Sahip EHSTHY Hükümleri.....	316
ddd. İçerik Denetiminde Uygulama Alanına Sahip TBK Hükümleri	322
d. Mobil Haberleşme Abonelik Sözleşmesinde Yer Alan Genel İşlem Koşullarının İçerik Denetimi ile	

Haksız Şartların Tespitinde Takip Edilecek Usul ve Esaslar	324
aa. Genel Olarak.....	324
bb. İçerik Denetiminde Hükümün Müzakere Edilip Edilmediğinin Tespiti	327
cc. İçerik Denetiminde Yararlanılacak Denetim Ölçütleri.....	335
aaa. Denetim Ölçütü Olarak EHSTHY Haksız Şartlar Eki	335
bbb. Denetim Ölçütü Olarak Mevcut Hukuki Düzenlemeler	339
ccc. Denetim Ölçütü Olarak Sözleşmenin Doğasından Kaynaklanan En Uygun Hak ve Borç Dağılımı	342
ddd. Denetim Ölçütü Olarak Dürüstlük Kuralı.....	348
eee. Denetim Ölçütü Olarak Saydamlık Kuralı	355
dd. Mobil Haberleşme Abonelik Sözleşmesi'nde Yer Alan Genel İşlem Koşullarının İçerik Denetiminde Denetim Dışı Kalacak Unsurlar	360
aaa. Edim ve Karşı Edim İle İlgili Genel İşlem Koşulları.....	360
bbb. Uygulanması Gereken Hukuksal Düzenlemeyi Tekrarlayan Genel İşlem Koşulları	364
e. Mobil Haberleşme Abonelik Sözleşmesinde Yer Alan Haksız Şartlara Karşı Tüketici ve Üçüncü Kişilerin Dava Açma Hakkı	365
f. Mobil Haberleşme Abonelik Sözleşmesinde Yer Alan Genel İşlem Koşullarının Denetiminde Görevli ve Yetkili Mahkeme	369
g. Mobil Haberleşme Abonelik Sözleşmesinde Yer Alan Genel İşlem Koşullarının İspat Sorunu.....	371
h. Mobil Haberleşme Abonelik Sözleşmesinde Tespit Edilen Haksız Şartların Yaptırımını.....	375

Üçüncü Bölüm

**MOBİL HABERLEŞME ABONELİK
SÖZLEŞMESİNDE TARAFLARIN HAK VE
YÜKÜMLÜLÜKLERİ İLE SÖZLEŞMENİN
SONA ERMESİNE İLİŞKİN GENEL İŞLEM
KOŞULLARININ İÇERİK DENETİMİ**

I. İŞLETMECİNİN YÜKÜMLÜLÜKLERİNİ DÜZENLEYEN GENEL İŞLEM KOŞULLARININ İÇERİK DENETİMİ	383
A. Genel Olarak.....	383
B. İşletmecinin Yükümlülükleri	386
1. Mobil Haberleşme Hizmeti Sunma Yükümlülüğü.....	386
2. Fatura Düzenleme ve Gönderme Yükümlülüğü	394
3. İşletmecinin Sadakat Yükümlülüğü	403
4. İşletmecinin Hattı Görüşmeye Kapatma Yükümlülüğü.....	414
5. İşletmecinin Numara Taşıma Yükümlülüğü	418
6. İşletmecinin Aboneleri Rehberine Kaydetme Yükümlülüğü	420
7. İşletmecinin Özel Haberleşme Sunma Yükümlülüğü.....	422
8. İşletmecinin Belirli Kalitede Hizmet Sunma Borcu	428
9. İşletmecinin Bilgilendirme ve Aydınlatma Yükümlülüğü..	434
10. İşletmecinin İfa İle Yükümlü Olduğu Mobil Haberleşme Hizmetindeki Eksiklikten ve Ayıplı Hizmetten Sorumluluğu.....	440
11. Abonelik Sözleşmesi Şartlarının Abone Aleyhine Değiştirilmemesi Yükümlülüğü	450
II. ABONENİN YÜKÜMLÜLÜKLERİNİ DÜZENLEYEN GENEL İŞLEM KOŞULLARININ İÇERİK DENETİMİ	454
A. Abonenin Ücret Ödeme Yükümlülüğü.....	454
1. Genel Olarak.....	454
2. Ücretin Belirlenmesinde Temel Esaslar	454
3. Ücretin Kapsamı, Hesaplanması ve Miktarı	470
4. Ücretin İfa Zamanı	477

5. Abonenin Ücreti Ödemede Temerrüde Düşmesi ve Sonuçları.....	481
B. Abonenin Bildirim Yükümlülüğü.....	501
C. Abonenin Onaylı Cihazları Kullanma Yükümlülüğü.....	507
D. Abonenin Hattı Üçüncü Kişilere Kiralamama ve Devretmeme Yükümlülüğü.....	510
E. Mücbir Sebepler ve Yetkili Resmi Makamların Fiilleri Nedeniyle Mobil Haberleşme Hizmetlerinin İfasında Geçici Bir Süre Zorluk Oluşmasına ve Bu Hizmetlerin Durmasına Abonenin Katlanma Yükümlülüğü.....	517
III. SÖZLEŞMENİN SONA ERMESİNE YÖNELİK GENEL İŞLEM KOŞULLARININ İÇERİK DENETİMİ.....	518
A. Genel Olarak.....	518
B. Hukuki İşleme Sona Ermesi.....	520
1. Tarafların Anlaşması.....	520
2. Fesih ile Sona Erme.....	522
a. Olağan Fesih.....	522
b. Olağanüstü Fesih.....	529
C. Mobil Haberleşme Abonelik Sözleşmesi Bakımından Sürekli Borç İlişkilerinin Kendiliğinden Sona Erme Sebeplerinin Değerlendirilmesi.....	533
1. Genel Olarak.....	533
2. Kararlaştırılan İfa Süresinin Sona Ermesi.....	533
3. Ölüm, Fiil Ehliyetini Sınırlandırılması veya Kaybı ve Aciz Hali.....	539
D. Sözleşme Sonrası İfa İmkansızlığı.....	541
SONUÇ.....	553
KAYNAKÇA.....	571